

FRÁSÖGN

af fundi þingmannanefndar um norðurskautsmál í Ottawa 16. nóvember 2010

Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefndar um norðurskautsmál sóttu fundinn Þórunn Sveinbjarnardóttir, varaformaður, auk Kjartans Fjeldsted, ritara. Helstu mál á dagskrá voru kosning nýs formanns og varaformanns nefndarinnar, ný stefna Kanada í norðurskautsmálum og vísindarannsóknir á norðurskautinu.

Hannes Manninen, formaður nefndarinnar, setti fundinn og voru fyrirliggjandi dagskrárdrög samþykkt. Því næst lá fyrir fundinum tillaga um að samþykkja fundargerð frá síðasta fundi nefndarinnar í Brussel. Þórunn Sveinbjarnardóttir kvaddi sér þá hljóðs og óskaði eftir því að bætt yrði inn í fundargerðina að lagt hefði verið til á fundinum í Brussel að kannaðir yrðu möguleikar á að innleiða kerfi þar sem formennska nefndarinnar færðist milli allra aðildarríkja nefndarinnar með reglulegu millibili. Féllst formaður nefndarinnar á að það yrði gert.

Því næst gerðu fulltrúar Kanada í nefndinni, þeir Stephen Blaney og Larry Bagnell, grein fyrir stefnu Kanada í norðurskautsmálum, en Kanada kynnti nýja utanríkisstefnu sína gagnvart norðurskautinu í ágúst sl. Er henni ætlað að standa við hlið svokallaðrar norðuráætlunar Kanada, en hin síðarnefnda lýtur frekar að innanríkismálum Kanada. Byggist hin nýja utanríkisstefna á fjórum meginásunum, sem eru að verja fullveldi Kanada á svæðinu, að stuðla að félagslegri og efnahagslegri þróun, að vernda umhverfið, og umbætur á sviði stjórnunar og færsla ákvarðanatökvalds til svæðisins.

Þá gerði David Hik, forseti Alþjóðanorðurskautsvísindaráðsins (e. *International Arctic Science Council, IASC*), að umtalsefni hvernig tryggja mætti að afrakstur alþjóðlegra norðurskautsársins verði gerður varanlegur, sérstaklega með tilliti til alþjóðlegrar samvinnu á vísindasviðinu og skipta á vísindalegum gögnum. Taldi hann þörf á áætlun um það hvernig best væri að fylgja alþjóðlega norðurskautsárinu eftir og minntist í því sambandi á tillögu Rússa um alþjóðlegan norðurskautsáratug, sem hann taldi að nyti stuðnings innan vísindasamfélagsins. Þá kynnti Hik samvinnu sem nú á sér stað milli vísindanefndar um Suðurskautslandið (e. *Scientific Committee on Antarctic Research, SCAR*) og Alþjóðanorðurskautsvísindaráðsins.

Clifford Lincoln, fyrrverandi formaður nefndarinnar, óskaði eftir að ávarpa fundinn. Lagði hann til að boðað yrði til fundar um norðurskautsmál í Kanada á næsta ári til að undirbúa lokaráðstefnu alþjóðlegra norðurskautsársins í Montreal 2012 og lýsti yfir að hann hefði þegar yfir að ráða fé sem staðið gæti undir hluta af fjármögnun slíks fundar. Boðið yrði helstu sérfræðingum á sviði norðurskautsmála í þeim tilgangi að ræða þau 2-3 mál sem mikilvægust yrðu í umræðunni á næstu árum og álykta um þau.

Fékk tillaga Lincolns jákvæðar undirtektir á fundinum, m.a. af hálfu Þórunnar Sveinbjarnardóttur, sem lagði þó áherslu á að setja yrði fundinum mjög afmarkaðan ramma til að hann yrði ekki of almenns eðlis. Sænski þingmaðurinn Ann-Kristine Johansson lýsti yfir stuðningi við tillöguna og Marion Pedersen, áheyrnarfulltrúi Norðurlandaráðs, taldi að ráðið gæti ef til vill útvegað fjármagn til að standa undir hluta af kostnaði við slíkan fund.

Igor Chernyshenko, annar fulltrúa Rússa, tók til máls og lagði til að fjármunum yrði þegar veitt til undirbúnings alþjóðlegs norðurskautsáratugar. Einnig taldi hann nauðsynlegt að ný stofnun á sviði norðurskautsmála verði sett á fót og falið að samræma starf allra stofnana á sviði norðurskautsmála. Þá tók Morten Høglund, fulltrúi Noregs, undir mikilvægi þess að efla alþjóðlegt vísindasamstarf og taldi að taka þyrfti á þeim vandamálum sem standa í vegi fyrir nemendaskiptum á sviði norðurskautsvísinda.

Því næst ávarpaði Jose Kusugak, starfandi forseti Nunavut Tunngavik Inc., fundinn og kynnti samning félagsins við Kanadastjórn um land á svæðum inúíta, en félagið heldur utan um

réttindi þeirra um það bil 26 þúsund inúíta frá Nunavut-héraði sem réttindi eiga samkvæmt samningnum. Er samningurinn einn sá yfirgripsmesti sem gerður hefur verið í þessa veru á norðurskautinu.

Fundurinn var sá næstsíðasti sem Hannes Manninen verður í forsæti fyrir, en hann hefur lýst því yfir að hann muni draga sig í hlé frá finnska þinginu í apríl 2011. Fyrir fundinum lá tillaga um að Morten Høglund frá Noregi yrði kjörinn næsti formaður nefndarinnar og var hún samþykkt einróma. Þá var í fyrsta sinn kjörið í nýtt embætti varaformanns og varð Juliane Henningsen frá Danmörku fyrir valinu í það hlutverk í samræmi við tillögu formanns.

Í tengslum við formanskjörið lagði Þórunn Sveinbjarnardóttir þó þunga áherslu á að hafinn yrði undirbúningur að því að koma á kerfi þar sem formennskan færist milli aðildarríkjanna með reglulegu millibili. Hlaut málflutningur Þórunnar talsverðar undirtektir og lýstu m.a. Chernyshenko sem og Pat the Cope Gallagher frá Evrópuþinginu sig hlynnta innleiðingu slíks kerfis. Komu fram óskir um að nefndin ynni drög að fyrirkomulagi fyrir næsta fund sinn í Tromsø.

Hvað áætlaðan fund nefndarinnar á Íslandi vorið 2011 varðar lagði Þórunn Sveinbjarnardóttir til að hann yrði haldinn dagana 9.–10. júní, og samþykkti nefndin þær dagsetningar.

Ólína Þorvarðardóttir, sem sótti fundinn sem forseti Vestnorræna ráðsins, sagði fundinum frá þemaráðstefnu ráðsins um fiskveiðistjórnarkerfi, sem haldin var í júní sl., þar sem meðal annars var hvatt til aukinnar samvinnu ríkja um stjórn veiða úr sameiginlegum fiskstofnum. Þá minnti hún á að Vestnorræna ráðið hefði beitt sér fyrir aukinni samvinnu norðurskautsríkjanna á sviði björgunar á sjó og lýsti yfir ánægju með að á vettvangi Norðurskautsráðsins væri nú bindandi samningur þar að lútandi í sjónmáli.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.arcticparl.org.